СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Цонка Илиева Каснакова – Иванова

относно дисертационен труд на тема: **„Стимулиране на детската креативност чрез откривателско учене в заниманията по интереси в начална училищна възраст“,** за присъждане на **образователна и научна степен „доктор”, в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма „Методика на обучението в детската градина и началното училище по родинознание и природознание“**
Докторант: Николина Петрова Гаврилова
Научен ръководител: **проф. д-р Илиана Христова Мирчева**

1. Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба

Със заповед № РД-38-109/04.03.2026 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски” съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Стимулиране на детската креативност чрез откривателско учене в заниманията по интереси в начална училищна възраст” за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по …

Автор на дисертационния труд е Николина Петрова Гаврилова – задочен докторант към катедра „Начална училищна педагогика” на ФНОИ, с научен ръководител проф. д-р Илиана Христова Мирчева.

Процедурата и представеният комплект материали са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, както и с Правилника за развитие на академичния състав на Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

Николина Гаврилова е изпълнила всички дейности от индивидуалния си план и е отчислена с право на защита.

2. Общо биографично представяне на кандидата (образование, квалификации, професионален опит и др.)

През 1995 г. Николина Гаврилова завършва висшето си образование, специалност начална училищна педагогика; втора специалност история в Софийски университет „Св. Кл. Охридски”. През 2002 г. придобива квалификация – начален учител по английски език в Университет „Проф. д-р Асен Златаров”, гр. Бургас. През 2018 г. придобива втора професионално-квалификационна степен в Тракийски университет, Ст. Загора.

Своето професионално поприще Николина Гаврилова започва през 1995 г. като начален учител в СОУ „Йордан Йовков” (до 2005 г.), гр. Бургас, след което работи като старши експерт по начално образование – РИО, МОН – Бургас и в други институции.
В периода от август 2019 до юли 2020 г. докторант Гаврилова работи като старши инспектор в Национален инспекторат по образованието – София и участва активно в изготвянето на анализ за качеството на образование в инспектираните детски градини и училища.

През 2020-2021 г. е главен експерт в столична община – София, с ангажимент за организация и контрол по изготвяне на анализи, доклади, експертни оценки, свързани с общинските училища и детски градини. Едновременно с това, от 2019 до 2022 г. е преподавател по педагогика в СУ „Св. Кл. Охридски”.

От 2023 г. е гл. експерт в Института по образованието – София и отговаря за отдел „Организация в предучилищното и училищното образование”.

Владее английски език ниво В2.

3. Актуалност на проблематиката на дисертационния труд

В съвременната образователна среда, с активно присъствие на информационните технологии и непрекъснато нарастващо познание, традиционната методика е почти неприложима. Една от най-важните задачи на учителите в начална степен на образование е да провокират развитие на критическо мислене и креативност у учениците.

Настоящото дисертационно изследване е изключително актуално, защото е насочено към анализ и експериментална проверка на възможностите за стимулиране на детската креативност в начална училищна възраст чрез откривателско учене, реализирано в заниманията по интереси.

Анализът на класическите и съвременните педагогически концепции, който прави докторант Николина Гаврилова показва, че откривателското учене предлага ефективни предпоставки за развитие на креативността, произтичащо от конструктивистките, експерименталните и социокултурните парадигми на образованието.

Същевременно, резултатите от изследването показват, че ефективността на откривателското учене не е автоматична, а зависи от начина на структурирането му в рамките на прилагания педагогически модел и от степента му на съобразност с възрастовите особености на учениците и с реалните условия на училищната практика.

Темата безспорно е актуална и социално значима не само за България и има както теоретична, така и практическа стойност.

4. Структура и съдържание на дисертационния труд (Познаване на проблематиката от докторанта)

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 258 компютърни страници, от които 190 страници основен текст и 8 страници библиография със 113 източника.

Съдържанието е представено в 4 глави, изводи, използвани източници и приложения. В текста са приложени 39 таблици и 15 графики.

Макроструктурата на дисертационния труд е в съответствие с приетите стандарти и норми на съвременното научно изследване.

В *първата теоретична глава* са интерпретирани литературни източници, свързани с дефинирането на понятието „креативност“, откривателското учене като педагогическа основа за развитие на креативността и заниманията по интереси като среда за стимулиране на детската креативност.

Много точно и конкретно са анализирани концептуалните характеристики на заниманията по интереси като среда за креативност. Коректно са представени нормативните и педагогическите основания на изследването.

Втора глава е посветена на представяне на организацията и методологията на експерименталното изследване, чрез което е проверена ефективността на авторския педагогически модел ОКЗИ-Природа за откривателско учене в заниманията по интереси. Наименованието на модела ОКЗИ-Природа е изведено чрез първите букви на Откривателство (подход), Креативност (цел), Занимания по Интереси (форма), Природа (тема). В главата са конкретизирани изследователските параметри, в рамките на които моделът е разработен, приложен и емпирично оценен.

Трета глава представя теоретико-приложната рамка на дисертационното изследване и въвежда авторския педагогически модел ОКЗИ-Природа за стимулиране на креативността чрез откривателско учене в заниманията по интереси.

В първия раздел на главата е представена контекстуална диагностика на педагогическата практика, проведена с цел установяване на реалните условия, дефицити и потребности при стимулиране на детската креативност и прилагане на откривателско учене в рамките на заниманията по интереси. Диагностиката обхваща анкетно проучване с ученици и учители, както и систематично наблюдение на педагогическата практика чрез разработени протоколи, фокусирани върху учителските действия и ученическото поведение в хода на дейностите.

В следващия раздел е въведен авторският модел ОКЗИ-Природа, разработен като резултат от синтез между съвременните разбирания за креативността като потенциал, който се развива в детството, откривателското учене като процес на активно конструиране на знание чрез въпроси, изследване и осмисляне, и заниманията по интереси като образователна форма, допускаща планиране и реализиране на задачи с отворен край и вариативни решения.

Много професионално е представен моделът ОКЗИ-Природа като цялостна педагогическа система със своя ясно структурирана вътрешна логика. Описани са основните структурни елементи на модела, които функционират като единна рамка независимо от тематичното съдържание на дейностите. Специално място е отделено на социалното взаимодействие и споделянето като средство за надграждане на идеи, както и на ролята на учителя като дизайнер на средата и фасилитатор на мисленето, без редуциране вариативността на решенията.

Четвърта глава представя анализа на резултатите във връзка с прилагането на авторския педагогически модел ОКЗИ-Природа за стимулиране на детската креативност чрез откривателско учене в заниманията по интереси. Анализът е структуриран в съответствие с логиката на A–B–A дизайна и проследява динамиката на промените в констатиращия етап (A_1), процесуалните прояви във формиращия етап и резултатите от контролния етап (A_2). В съответствие с теоретичната рамка креативността е разгледана като многокомпонентен феномен, операционализиран чрез четири основни критерия: когнитивен компонент на креативността (TTCT_total), изследователско поведение (INDEX_research), творческа продуктивност (INDEX_product) и мотивационно-рефлексивен и социален компонент (INDEX_motivation).

Резултатите от изследването са визуализирани чрез таблици и графики, а това дава възможност за по-лесното им възприемане и интерпретиране. В края на дисертационния труд се стига до заключението, че хипотезата е потвърдена. От направения анализ на получените данни и формулираните изводи се вижда, че докторант Гаврилова има компетентност за самостоятелно и коректно представяне на резултатите във връзка с поставените цели и формулираната хипотеза.

Демонстрирани са умения за разсъждения, обобщения и възможности за много добър теоретичен анализ на получените резултати.

5. Научнотеоретични и практико-приложни приноси

Приносите в дисертационния труд на Николина Гаврилова са разделени на приноси с теоретичен и с практически характер. Особено ценен теоретичен принос е, че за първи път в нашата страна е представено цялостно проучване свързано с ролята на откривателското учене за развитие на детската креативност в заниманията по интереси в началната училищна степен.

Разработен е оригинален авторски педагогически модел (ОКЗИ-Природа) за стимулиране на детската креативност чрез откривателско учене в заниманията по

интереси, интегриращ природна среда, изследователска дейност, творческо създаване и рефлексия. Концепцията обогатява съществуващите научни представи за взаимодействието между креативност, учебна среда и педагогически подходи, като ситуира заниманията по интереси като значим развиващ ресурс, а не като допълваща дейност.

Систематизирана и разширена е теоретичната интерпретация на детската креативност в началната училищна степен, разглеждана като многокомпонентен процес, включващ когнитивни, мотивационни, дейностни и социално-рефлексивни измерения. Това допринася за по-прецизно концептуализиране на креативността като образователна цел и създава основа за нейното педагогическо разгръщане и прилагане.

Интегрирани и адаптирани са съществуващи и авторски инструменти в единна диагностична рамка, съчетаваща стандартизирани тестове, адаптирани изследователски инструменти и авторски задачи, съобразени със спецификата на откривателското учене в природна среда.

6. Автореферат

Авторефератът е добре структуриран, в обем от 30 страници. Той отразява коректно в съкратен вид съдържанието на дисертационното изследване, получените резултати и техния анализ. В последните 5 страници е включен списък на използваните източници.

7. Публикации по темата на дисертацията (съдържание и изпълнение на наукометричните изисквания)

Приложени са четири публикации - три самостоятелни и една в съавторство, с което се покриват наукометричните изисквания. Отпечатани са в пълен обем в периода 2022 – 2026 г. и като тематика разглеждат въпроси свързани с дисертационното изследване.

8. Лични впечатления

Нямам лични впечатления от докторанта.

9. Бележки, препоръки и въпроси

Към докторантката Николина Гаврилова отправям препоръка да публикува дисертационния си труд, за да бъде в полза на педагогическата практика и на всички, които имат интерес към креативността.

Заключение

Дисертационният труд е в съответствие с изискванията за написване на подобен род научни трудове. Той отговаря на изискванията на нормативната уредба в Република България, разписани в Закона за развитие на академичния състав и в Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване на научни степени, по отношение на актуалност на тематиката, структура, организация, характеристики. Оформен е старателно и компетентно. Дисертационният труд показва, че докторант Николина Гаврилова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по „Методика на обучението в детската градина и началното училище по родинознание и природознание“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Оценката ми за дисертационния труд, приносите, публикациите и автореферата е п**оложителна**. Това ми дава основание да предложа на Уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на СУ „Св. Климент Охридски” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма „Методика на обучението в детската градина и началното училище по родинознание и природознание“ на Николина Петрова Гаврилова.

22.04.2026 г.

гр. Стара Загора, проф. д-р Цонка Каснакова